

İSTİKLAL MARŞI

KORKMA, SÖNMEZ BU ŞAFAKLARDA YÜZEN ALSANCAK
SÖNMEYEN YURDUMUN ÜSTÜNDE TUTAN EN SON OCAK.
O BENİM MİLLETİMİN YILDIZIDIR PARLAYACAK!
O BENİMDİR, O BENİM MİLLETİMİNDİR ANCAK!

ÇATMA, KURBAN OLAYIM, ÇEHRENI EY NAZLI HİLAL!
KAHRAMAN IRKIMA BİR GÜL... NE BU ŞİDDET, BU CELÂL?
SANA OLMAZ DÖKÜLEN KANLARIMIZ SONRA HELAL.
HAKKIDIR, HAKK'A TAPAN MİLLETİMİN İSTİKLAL.

BEN EZELDEN BERİDİR HÜR YAŞADIM, HÜR YAŞARIM;
HANGİ ÇILGIN BANA ZİNCİR VURACAKMIŞ? ŞAŞARIM!
KÜKREMİŞ SEL GİBİYİM, BENDİMİ ÇİĞNER, AŞARIM.
YIRTARIM DAĞLARI, ENĞİNLERE SİĞMAM, TAŞARIM.

GARBİN ÂFÂKINI SARMIŞSA ÇELİK ZİRLİ DUVAR.
BENİM İMAN DOLU GÖĞSÜM GİBİ SERHADDİM VAR.
ULUSUN, KORKMA! NASIL BÖYLE BİR İMÂNI BOĞAR,
'MEDENİYET!' DEDİĞİN TEK DİŞİ KALMIŞ CANAVAR?

ARKADAŞ, YURDUMA ALÇAKLARI UĞRATMA SAKIN;
SİPER ET GÖVDENİ, DURSUN BU HAYÂSIZCA AKIN.
DOĞACAKTIR SANA VA'DETTİĞİ GÜNLER HAKK'IN,
KİM BİLİR, BELKİ YARIN, BELKİ YARINDAN DA YAKIN.

BASTIĞIN YERLERİ 'TOPRAK' DİYEREK GEÇME, TANI!
DÜŞÜN ALTINDAKİ BİNLERCE KEFENSİZ YATANI.
SEN ŞEHİD OĞLUSUN, İNCİTME, YAZIKTIR, ATANI.
VERME, DÜNYALARI ALSAN DA BU CENNET VATANI.

KİM BU CENNET VATANIN UĞRUNA OLMAZ KI FEDA?
ŞÜHEDÂ FIŞKIRACAK TOPRAĞI SIKSAN, ŞÜHEDÂ!
CÂNI, CÂNANI, BÜTÜN VARIMI ALSIN DA HUDÂ,
ETMESİN TEK VATANIMDAN BENİ DÜNYÂDA CÜDÂ.

RÜHÜMÜN SENDEN İLÂHÎ, ŞUDUR ANCAK EMELİ:
DEĞMESİN MA' BEDİMİN GÖĞSÜNE NÂ-MAHREM ELİ!
BU EZANLAR-Kİ ŞEHÂDETLERİ DİNİN TEMELİ-
EBEDİ YURDUMUN ÜSTÜNDE BENİM İNLEMELİ.

O ZAMAN VECD İLE BİN SECDE EDER -VARSA- TAŞIM.
HER CERİHAMDAN, İLÂHÎ, BOŞANIP KANLI YAŞIM;
FIŞKIRIR RÜH-İ MÜCERRED GİBİ YERDEN NAŞIM;
O ZAMAN YÜKSELEREK ARŞA DEĞER BELLİ BAŞIM!

DALÇALAN SEN DE ŞAFAKLAR GİBİ EY ŞANLI HİLÂL!
OLSUN ARTIK DÖKÜLEN KANLARIMIN HİPSİ HELÂL.
EBEDİYYEN SANA YOK, IRKIMA YOK İZMİHLÂL;
HAKKIDIR, HÜR YAŞAMIŞ, BAYRAĞIMIN HÜRRIYET,
HAKKIDIR, HAKK'A TAPAN MİLLETİMİN İSTİKLÂL!

MEHMET ÂKİF ERSOY

1. SAYI

Aralık · Ocak · Şubat
KİŞ 2016

DÖRT MEVSİM EDEBİYAT

Turhal Milli Eğitim
Müdürlüğü Adına İmtiyaz
Sahibi ve Genel Yayın
Yönetmeni
Mehmet YILDIZ

Yazı İşleri Müdürü
Aziz DURGUN
Şube Müdürü

Yayın Kurulu
Mehmet YILDIZ
Zübeyde ANDIÇ
Güven ZORLU
Veysel KILIÇGİL
Filiz YAVUZ
Abdurrahman ALKAN
Abdullah ÇÖMEZ

Kapak
Elif KÜÇÜK

ISSN
2548-0219

Yönetim Yeri
Turhal İlçe Milli Eğitim
Müdürlüğü
Kaymakamlık Konağı Zemin
Kat
TURHAL/TOKAT

İletişim
Tel : 0356 275 36 00
Faks: 0356 275 25 76
dortmevsimedebyat@gmail.com
mehmetyildiz060@gmail.com

Baskı
Öncü Basımevi
Kazım Karabekir Caddesi
Ali Kabakçı İşhanı
No: 85/2 İskitler ANKARA
Telefon: 0312 384 31 20

Para ile satılmaz.
Dört Mevsim Edebiyat adı
anılarak alıntı yapılabilir.

İÇİNDEKİLER

- 2 Başlarken · Mehmet YILDIZ
- 4 Ay Düşer · Mehmet YILDIZ
- 5 Ağıt · Ahmet Selim GÜL
- 7 Sahnenin Dışındakiler · Zübeyde ANDIÇ
- 10 Lâl · Abdurrahman ALKAN
- 13 Reha Bilir ile Röportaj · Filiz YAVUZ
- 18 Dilin Canı · Güven ZORLU
- 20 “Elif” Üstüne · İbrahim ÇAM
- 22 Mücellâ Romanında İçli
Bir Genç Hikâyesi · Abdurrahman ALKAN
- 26 Kitle İletişim Araçlarının
Dayanılmaz Ağırlığı · Zübeyde ANDIÇ
- 29 Sır · Ahmet Selim GÜL
- 31 Kış Geceleri · Celalettin ÇINAR
- 32 Gözlerimi Yaktın Gitme Diyorsun · İbrahim ÇAM
- 33 İyi ki Doğdun · Mustafa KAYA
- 34 Çondiliçoş · Güven ZORLU
- 36 Turhal’da Kız İsteme ve
Düğün İşleri · Celalettin ÇINAR
- 39 Okul Müdürlüğü Görevinin Aileye Yansımaları
Tez Özeti · İbrahim KILIÇBAY

BAŞLARKEN

Merhaba değerli dostlar...

Merhaba içli ve تنها yürekler!

Var edenin adıyla başlıyoruz ve sözümüzün ulaştığı her varlığı cennet kelamıyla “selam”lıyoruz.

Kelimelerin gücünü, yüreğin sesini pak sayfalara nakşedip bir mektup niyetiyle sevdalı gönüllere ulaştırmak istiyoruz.

Ülkemizin ve tüm gönül coğrafyamızın belki de tarihinin en zor günlerinden geçtiği, tüm İslam dünyasının kan ve gözyaşlarına boğulduğu bir zamanda, yakıcı ve kahredici bir yaz geçirdik. Temmuz alevi ülkemizi ve seksen milyon insanımızı kor ateşlerde yaktı. İhanetin zirvesi, darbenin en ağırı yaşandı.

Askeri darbeden postmodernine her darbeye alışkın olan milletimiz, sonunda “*dostmodern*” darbeye de şahit oldu.

Ama bu aziz millet, ilk kez darbelere “DUR!” dedi. Bunca zamandır “öğrenilmiş çaresizlik” metotlarıyla bilinci ve özgüveni dumura uğratılmış halkımız ayağa kalktı, canını ortaya koydu ve bu menfur kalkışmayı akamete uğrattı.

İşte böyle bir ahval ve şerait içinde uzun zamandır zihnimizde olan, zaman zaman gündemimize alıp tartıştığımız dergi projemizi ülkemizin yaşadığı bu zorlu süreçte bir mevsim ertelemek zorunda kaldık. Geç olsun güç olmasın dedik ve nihayet ilk sayımızla huzurunuzla çıktık.

Neden bir “**edebiyat**” dergisi?

Sözün gücünü kelimelerin tılsımıyla birleştirerek kalplerden kalplere iyilik köprüsü kurmak, söyleyecek güzel sözün olanlara imkân tanımak, yerel insan gücünü harekete geçirmek, öğretmen ve öğrencilerimizin eserlerini gün yüzüne çıkarmak, yerelden genele öğretmenlerimizin belirli bir düzeydeki çalışmalarını okurlarla buluşturmak, yetenekli öğrencilerimizi yazmaya teşvik etmek, yıllar sonra ilçemizden ülkemize belki dünyaya bir şair, bir hikâyeci, bir romancı çıkmasına vesile olmak gibi temennilerle yola çıktık.

Eğer bu çabamızla bir öğrenci bile yetiştirebilirsek, yazan/çizen öğretmen-

lerimizin eserlerini yayınlayarak onlara süreklilik sağlayabilirsek, müsveddeleri birikmiş olanları teşvik edebilirsek ne mutlu bizlere! Maksat hâsıl oldu demektir. Bu, dışarıya kapalı olduğumuz anlamına gelmiyor. Biz, yerelden genele hitap etme düşüncesinde olduğumuzdan dışarıdan gelen eserlere de yer vereceğiz.

Neden “**Dört Mevsim Edebiyat**” adını seçtik?

Doğrusu “Dört Mevsim” çok kullanılan isimlerden. Bizim Dört Mevsim ismini kararlaştırmamızın nedeni, derginin mevsimlik olarak çıkacak olmasıdır.

İlk mevsimimiz de kış oldu, o da güzel oldu. Çünkü her mevsim bir başka güzel, her mevsim bir başka anlamlıdır. Baharın mayalandığı mevsimdir kış. Toprağa kar düşer, gönüllere saflığın yansıması. Beyaz gelinliğine bürünmüş bir nazendir kış. Her kar lapası, Hakk’ın ve hayatın alametidir. Göğü kaplayan sis, kar, yağmur, bulut bereketli bir baharın sebep-i hikmetidir.

İşte böyle bir mevsimde ilk sayımızı sizlere ulaştırmanın mutluluğunu yaşıyoruz.

“**Dört Mevsim Edebiyat**” diyerek ismimizi biraz daha özelleştirmek istedik. Dergimiz künyesinde kapsam olarak "Edebiyat - Kültür - Eğitim - Sanat" alt başlığı ile kendisini tanımlamıştır.

Amatör bir ruhla elimizden geldiğince profesyonel bir dergiyi hazırlamak niyetindeyiz. Her birimizin yoğun mesaisine ek olarak edebiyat ağırlıklı bir dergiyi okuyucuya ulaştırmak için yapılan çalışmaların tabiidir ki pek çok eksiği olacaktır. Gerek içerik olarak gerek kapak tasarımından sayfa düzenine kadar eksikliklerin yansımaları olacaktır.

Bilirsiniz ki göç yolda dizilir. Gelecek sayılarda daha başarılı dergilerde buluşmayı umuyoruz.

Dergimizin hazırlanmasında büyük bir özveriyle çalışan yayın ekibimize, yazarlarıyla dergimize can veren yazarlarımıza ve bu yazarların ete kemiğe bürünüp **Dört Mevsim Edebiyat** olarak görünmesine ekonomik destek veren iş adamlarımıza teşekkür ediyorum.

Sürçü kalem eyledikse affola...

Selam ve dua ile...

Mehmet YILDIZ

AY DÜŞER

Mehmet YILDIZ

Ay düşer
Gece olur perçemine ay düşer.
Gönül yükselince Süreyya ülkesine
Güneş söner, yıldız kayar, ay düşer.

Ay düşer
Gece olur uykulara ay düşer.
Kör bir kuyudur kalbi Züleyha'nın,
İçine Yusuf diye bir ay düşer.

Ay düşer
Gece olur namlulara ay düşer.
Yaşlı atlar geçerler bir bir,
Azgın sulara bir acemi tay düşer.

Ay düşer
Gece olur ninnilere ay düşer.
İsmail ağlarsa fişkırır zemzem,
Telaşlı Hacer'e kutlu sa'y düşer.

Ay düşer
Gece olur sevdalara ay düşer.
Suna'dır hayat bir kınalı dilber,
Ya baht-ı kara ya kase-i mey düşer.

Ay düşer
Gece olur yeryüzüne ay düşer
Deprem deprem sarsılır yürek
Bel bağladığım kırk yıllık fay düşer.

Ay düşer
Gece olur umutlara ay düşer
Sevgili dediğin Anka kuşu olur
Uçar gider ok kırılır yay düşer.

Ay düşer
Gece olur beyaz saçlarıma ay düşer
Elbet bir gün taksim edilir hayat
Bir güzel ölümden bana da pay düşer.

AĞIT

Ahmet Selim GÜL

Heyhat!
sebil çeşmeler yok köşe başlarında
kuş evleri duvarlarda,
bereket ne kadar uzak bizlerden
kırgındır feryat eden kitabeler
kırlardaki eşmeler de kırgındır bize
an içinde akıp gidiyor zaman
dudaklar arasında kaybolan, fersiz sözler gibi geçiyor hayat
münbit ağaçları kurutan kurt
maske takmış sokuluyor özümüze,
kara saban tutan ellerin feraseti
seyyahların basireti sökülürken içimizden
son çağın başında katran akıyor
dinginlik veren beyaz köpüklü nehirlerden.

Karabasan olmalı bu;
akıl tutsak
fikir parya,
seyrediyoruz şaşırılmışlığı, şaşırmadan
fettan ışıklarında kentlerin
dolup boşalıyor apronlar
bilinen bir uçuruma doğru uçuyor dünya
asit yağıyor dişliler arasından,
dişlerimin arasından hınçla büyüyor acı
sefih patronlar kemirip atarken alın terini,
spekülasyonlar, manipülasyonlar arasında
tatlı dilli vurguncular, bankerlerle kol kola
gülümseyerek bağlıyorlar boyunlara kredi kartlarını
petrol tankerlerinin gölgesinde
kurbanlar sunuluyor faiz dağında
Zigguratlar gibi yükseliyor bankalar.
kurbanlar sunuluyor haz dağında,

öp kutularından
bebek iniltileri yükselirken göklere
sıra bekliyor şans oyunları kuyruğunda
at gözlüklü uyuşmuş ruhlar,
kapanın elinde kalıyor eşya
lüks markaların kapısında yatarken saygınlar,
gözü yaşlı annelerin sesi
sesine karışıyor para sayma makinelerinin
rakamlar ve markalar arasında
savrulurken telaşlı yığınlar
vuruluyor sinесinden
sahillere savruluyor çocuklar.

Deverân eden kan mıdır
insan mıdır feleğın çarkında,
nasıl yükseldi Endülüs
ve neden düştü Kudüs
bal yeryüzünden silinmedi daha !

SAHNENİN DIŞINDAKİLER

Zübeyde ANDIÇ

SAHNE 1

Anlatıcı:

Bir çığlık yükselir semaya yıkıntılarının arasından.

Griye boyanmış gökyüzü, esirgemiş gibidir merhametini burda “can” taşıyan herkesten...

Her şeyden...

Dumanlar yükselir harabelerin arasından; ateşler söndürülemez olur.

Sanki hiç olmamışlar gibi kaybolmuştur insanlar.

Köşesine çekilmiştir merhamet timsali olanlar.

“Ateşe su taşıyan karıncalar” dan başka kimse yoktur ortalıkta.

Ölüm pusuya yatmıştır yeni doğan bir bebeğın kanlı göbek bağında...

(Bir şarkı girer araya.)

“ Bir soğuk yel eser/ Üşür ölüm bile./Anlatır akan kanı/Beyaz sesiyle”

Bir çığlık yükselir semaya ...

Duaya sığınmaktan başka çaresi kalmamıştır yıkıntılarının altındakilerin.

Aktörler, kurgulanmış oyunun son perdesini beklemektedirler.

Oyunun en heyecanlı(!) yerinde:

“Susturun şu sesleri!” der biri yüksek perdeden.

SAHNE 2

Anlatıcı:

Susar vicdanlar; susar dağ, taş; susar merhametin bastırılmış sesi.

Oysa böyle öğretilmemiştı düşün(ebil)en varlığa.

Tekstler karışmıştı bir yerlerde...

Böyle yazılmamıştı bu yazı!

Bir devrim yapılması istenmişti gönülden gönüle giden yollardan.

Devirmeden,

yıkmadan,

kalbi kırmadan...

Öldürmek eylemi çıkarılmıştı en kutsal lügatten.

Şimdi unutulmuş sanki

o naif,

o hakiki,

o kalbe dokunan el...

Unutulmasa yıkıntıların arasından yol bulup göğe yükselen o ses, nasıl duyulmaz işiten kulaklarda?

Nasıl saklanır, kardeşin kardeşe sığıdığı merminin kovanı?

Nasıl temizlenir, kana bulanmış o eller?

Nasıl kapatılır, onca aymazlık “adam sen de”lerle?

Nasıl yok sayılır, ötekinin derdi?

Nasıl susturulur, vicdanın gür sesi?

Kalbimde...

Yurdumda...

İnsanın olduğu her yerde...

SAHNE 3

Anlatıcı:

Sıvası dökülmüş, çivisi çıkmıştır hayatın...

Kendi söylediğine kendinin bile inanmadığı “söylemler kitabı” başucu kitabı yapılmaya çalışılarak kutsanmak istenmektedir.

Koca bir dünyaya sığmayacak umutlar, janjanlı paketlerde pazara sürülmüştür.

“Gözüne mil çekilmiş gibi âmâ”dır şimdi onlar.

Öğretilmiş bir çaresizlik, düstur edin(dir)ilmiştir.

(Bir feryat duyulur sahnenin dışındakilerden.)

“Zalim devran! Senin yükünü taşıyabilecek bir kervan kalmamıştır artık.”

(Sahnenin dışındaki susturulur. Devam eder oyun kaldığı yerden.)

Kurumaz, anaların yaşmağından damlayan gözyaşı;

görmez gözler.

Sevdiklerinin kokusuna doymadan toprağa düşer koçyiğitler;

susar diller.

Öfke nöbetlerinde daha bir bilenir bıçak,

bilmez onlar...

SAHNE 4**(Sahnenin dışındakinin iç sesi duyulur.)**

Çözölmelidir dillere, gönöüllere, ellere vurulan prangalar...

Hürleşmelidir kavalın sesini türkü sanan zihinler...

Meyveye durmalıdır içimizde tomur tomur açan çiçekler.

(Nesimi'nin türküsü yankılanır sahnenin dışından.)

“Bir acayip devre düştüm, herkes gider kârına.

Bugün buldum, bugün yerim; Hak kerimdir yarına.

Zerrece tamahım yoktur, şu dünyanın varına.

Rızkımı veren Hüda'dır, kula minnet eylemem.”

SON PERDE

Türkü susturulur.

İnsanlık öölür.

Figüranlar kalır.

(Kararır sahnenin ışıkları.)

LÂL

Abdurrahman ALKAN

Üniversite Hastanesinin bahçesine oturmuş, boş gözlerle çiçek tarhlarını çapalayan hizmetliye bakıyorum. Babamı yoğun bakıma yatırdığımız bir aydan beri en acılı günümü yaşıyorum. Doktor, nihayet babamı görmeme izin verdi. Önünde insanların çaresiz beklediği yoğun bakım kapısından içeri aldılar beni. Ayağıma, başıma galoşlar geçirdiler. Mavi yeşil karışımı renkte bir önlük giydirdiler. Hemşirenin ardından ürkek bir yürekle yürüdüm. Babam karşımdaydı. Yüksek bir yatağa yatırmışlardı. Sağında solunda ilaçlar, serumlar... Ben bunları şimdiye kadar televizyon dizilerinde görmüştüm. Yüzü ne kadar solmuştu böyle... Tam kendinde değildi. Beni tanıdı mı bilemiyorum. Biraz sinirliydi. Kızgın bir şekilde anlaşılmayan birtakım sözler söylüyordu. Bir aydır hiç konuşmayan gırtlığından yırtık, çatalı bir ses çıkıyordu. Bir tuhaf oldum. İçim bayıldı. Halimi anladılar, hemen çıkardılar beni. Sonrasını pek hatırlayamıyorum. Ne zamandır bu bankta oturuyorum, bilmiyorum.

Aniden rahatsızlanıp baygın bir şekilde hastaneye yatırdığımızda bile böyle olmamıştım. İnsan nihayetinde hastalanabilirdi. Yoğun bakıma alınabilir hatta ölebilirdi. Bunların hepsi kabul edilebilir şeylerdi. Ama bugünkü acım hepsinden öteydi: Babam konuşmıyordu! Bir dilin susması nasıl acı verir insana... Belki bu, susmaktan öte bir acıydı. Babam manasız sesler heceliyor, ağzını açtığında sağa sola anlamsız kelimeler kaçıyordu.

Hayat ile ölüm arasında bir ara istasyon olan yoğun bakımda yeşil çuha elbiselerle gördüğüm zaman keşke hiç konuşmaya çalışmasaydı babam. Sadece baksaydı yüzüme bir kez. O bakışla içim dağlanırdı belki. Konuştuğu zaman inciler saçılan dilleri nasıl böyle lâl olmuş der, kahrolurdum. İki dakikayı geçmeyen görüş bitip de beni dışarı aldıklarında bir yere çöker ağlar ve içimi boşaltırdım. Hikmetinden sual olunmaz derdim; dün bülbül gibi şakıtan da o, bugün hâmuş eyleyen de o.

İnsanın içini ezen anlamsız sözler söyleyecek adam değildi babam. Dağ başında saklı bir su gibiydi. Henüz "İlk mekteb" in bile olmadığı, şehirden uzak bir dağ

köyünde eski ve yeni yazıyı biliyordu. Uzun kış gecelerinde toplanıp el değirmeninde bulgur öğüten kendi yaşıtı genç kız ve erkeklere Ahmediye, Muhammediye ve Âşık Kerem okuyan biriydi.

Bir kış gecesi Kıssa-i Yusuf'u dokunaklı sesiyle okuyuşu hâlâ kulaklarımdadır: Tek odalı, toprak damlı evimizdeydik. Tahta sedirin üstüne toplanmışız. Ortada, Urla'da inşaatta çalışan abimin getirdiği pilli bir teyp var. Babam, üzerinde iki siyah zeytin ve üç yeşil yaprak resminin olduğu küçük teneke Kristal zeytinyağından bir yudum alıyor ve gelip teybin başına oturuyor. Ablam, lambayı duvardan indirip babamın önündeki rahleye koyuyor. Babam, elindeki yaprakları sararmış kitabı açıyor. Annem merak ve gurur karışımı bir duygu içinde biraz geride oturuyor. Evin en küçüğü ben, babamın hemen yanı başında.

Herkes hazır. Ablam, babamın gözüne bakıyor ve tamam işaretini alınca kırmızı renkli Rec düğmesi ile Play düğmesinin ikisine birden basıyor. Babam, sesindeki ilk karıncalanmaları çabuk atıyor. Süleyman Çelebi'nin Mevlid'inde ahenkle ilerliyor. Sonra Kıssa-i Yusuf'a geçiyor.

Lambanın sarı ışığında Yusuf'un hikâyesi babamın dalgalı sesinden yavaş yavaş dökülmeye başlıyor. Dertli baba Yakup, kuyu, hasetçi kardeşler ve küçük kardeş Bünyamin, Zeliha, Mısır, Kenan ili. ... Bir masalın içindeymişim gibi hissediyorum kendimi. Lambanın cılız ışıkları zamanın ötesine götürüyor beni. Hiç bilmediğim memleketlerde dolaşıyorum.

Neden sonra babamın sesi duruyor. Ablam, teybi durdurup bandı çıkarıyor. Biraz boşluk var, diyor. O an babam, bana bakıp gülümsüyor. Hadi bakalım, diyor. Küçük çocuk, caminin şerefesinde ezan okuyan babasını taklit ederek elini kulağına götürüyor: Allahu Ekber Allahu Ekber... Hayyalessalah'ı uzatırken sesi yetmiyor çocuğun. Durup nefes alıyor, sonra kaldığı yerden devam ediyor Hayyalessalah'ın aaaaa'sına. Yüzlere bir gülümseme yayılıyor. Bant doluyor.

Bant, evlerde dolaşacak. İzmir'e akrabalara gidecek. Şakir Hocanın, dokunaklı sesi Yusuf'un kıssasını dinleyenlerin yüreklerinde bir yeri sızlatacak.

Yakup'un hüznünü bize yaşatan, sarı ışıklı toprak evi bir hayal dünyasına çeviren babam, yoğun bakımda biraz önce gördüğüm insicamsız birtakım sözler söyleyen adam mıydı? Duru bir su gibi çağlayan adam nereye gitmişti?

Lambanın mahzun ışığında dalgalanan sesi kulaklarımda çınlıyor ve Yusuf'un

hikâyesi canlanıyor belleğimde mısra mısra. Bezirgân, Yusuf'u kuyudan çıkarıyor ve Mısır'a sultan oluyor Yusuf. Ama ben kör kuyulara düşünüyorum. Bağırarak is-tiyorum; “Çıkarın beni buradan.” Harfler gırtlığımda düğüm düğüm... Sesim çıkmıyor. Bezirgânbaşı duymuyor sesimi. Ben boğuluyorum...

Yunus, derdi babam, birinci u'yu uzatarak. Sevdiği bir arkadaşının adını söy-ler gibi. Ve ne çok severdi henüz okuma yazma bilmeyen en küçük oğlu Yunus şiirlerini babasından dinlemeyi. Ve “Abdürrahim Karakoç şiirlerini; “Mecburiyet, zorun; mesele sorun / Dedenin dilinden anlamaz torun.”

Güzel konuşurdu. Ayetler, hadisler, kıssalar ve şiirler uçuşurdu sohbet eder-ken. O ağzını açınca harfler ve kelimeler hiç şaşırmadan yerlerine geçer ve cümle cümle güzellikler dolardı kulaklara. Küçük bir dağ köyünde yaşayan ve sohbetle-rine Yunus'tan mısralar ekleyen tek hatipti o.

Sahi dilinden şiirler çağıldayan bir adam nasıl olurdu da bu duruma gelebi-lirdi? Gelirdi belki ama Yunus Emre'nin “Geldi Geçti Ömrüm Benim” şiirini ilk kez insanın içini yakan bir ezgiyle babasından dinleyen ve “Gök ekini biçmiş gibi” dizelerine gelince anlayamadığı bir şekilde mahzunlaşan çocuk bu duruma nasıl alışabilirdi?

Hizmetli, elindeki çapayı bir kenara bıraktı. Bankın öbür ucuna oturdu. Çev-resinde üzgün insanlar görmeye alışık bir tavırla bana baktı. Bir sigara çıkardı. Bana teklif etmeye cesaret edemedi belki de aklına gelmedi. Yorgunluk ve bel ağrısıyla dolu kocaman bir nefes boşalttı havaya.

Benimse içimde kapkara bir bulut. Rahmetten çok uzakta, acılara savruluyor kalbim...

Reha BİLİR ile Röportaj

Filiz YAVUZ

Eskişehir Anadolu Lisesi'nde okuduğu yıllarda başladığı amatör fotoğrafçılığı 40 yıldır sürdüren Reha Bilir, ilk ödülünü 1975 yılında aldı. O tarihten bugüne yurt içi ve yurt dışı yarışmalarda sayısız ödülü bulunan Bilir, 2003 yılında AFIAP (Uluslararası fotoğraf sanatçısı) ünvanı ile ödüllendirildi. Birçok ülkede karma sergilerde fotoğrafları yer alan Reha Bilir'in, ülkemizde de sayısız fotoğrafları ve dia gösterileri sergilendi. Birçok dergi, gazete ve mesleki yayınlarda röportajları, fotoğrafları, portfolyoları yayımlandı. Uluslararası ve ulusal birçok yarışmada jüri üyesi olarak yer aldı. Hem ulusal hem de uluslararası alanda fotoğraf sanatına olan katkılarından dolayı kendisinde FIAP tarafından ESFIAP ünvanı verildi. Ulusal ve uluslararası fotoğraf kuruluşları tarafından verilmiş birçok onursal üyelikleri bulunmaktadır. Konya'da yaşayan Reha Bilir, Sille Sanat Sarayının kurucusudur. Türkiye'de ESFIAP ünvanlı sadece 8 sanatçıdan biridir. 2014 yılında 24 yıl aradan sonra ülkemize bu uluslararası ödülü getiren Reha BİLİR, gerçekleştirdiği etkinliklerle fotoğraf sanatına ve ülke fotoğrafçılığına hizmet etmeye devam etmektedir.

1- Fotoğraf çekmeye nasıl başladınız? Bugün bulunduğunuz noktaya nasıl geldiniz?

Reha Bilir: Fotoğraf çekmeye ortaokul yıllarımda tesadüfen, sınıf içi etkinlik kollarından fotoğrafçılık koluna seçilmekle başlamış oldum. Okul içinde yapılan bir yarışmada aldığım ilk ödül beni cesaretlendirdi. 1977 yılında ilk kez ulusal bir fotoğraf yarışmasında da ödül alınca, ailemin de desteğini kazanmış oldum. İlerleyen yıllarda yine yarışmaları takip ederek, fotoğraf dünyasında yer almaya çalıştım. 1994 yılında Eskişehir'e yerleşip, EFSAD ile tanışmam benim için bir dönüm noktası oldu. EFSAD' da rahmetli Merter Oral'dan, o dönemde EFSAD yönetiminde birlikte görev yaptığımız Levend Kılınç ve Sadık Demiröz'den çok deneyim kazandım. İlk uluslararası yarışmalara katılım ve ilk ödüller de o yıllarda gerçekleşti. Derneğin, fotoğrafçının hayatına nasıl katkı sağladığını o yıllarda çok iyi anladım. O günlerde henüz internet ortamında fotoğraf paylaşımı olmadığı için, dernekler arası ilişkilerin sağlam kurulması daha çok önem taşıyordu. İlerleyen yıllarda ülkemizdeki derneklere konuk olmam ve yurt dışı yarışmalarda aldığım ödüller ismimi bugünlere kadar taşıdı. Ülkemizde birçok ulusal ve uluslararası yarışmanın organizasyonunda görev aldım. Yurt dışında da birçok ülke ile fotoğraf etkinlikleri projeleri devam ediyor.

2- Fotoğraf tutkunuz nereden geliyor ve en çok neyi fotoğraflamayı seviyorsunuz? Fotoğraf çekerken neler hissediyorsunuz?

RB: Konu olarak en çok insanı, üreteni, gülümseyeni, çalışanı içeren fotoğrafları çekmeyi seviyorum. Bunun dışında, insan yaşamını etkileyen etnik ve inançsal konuların fotoğraflarını da çekmeyi seviyorum. Beni etkileyen bir konu bulduğum zaman, çekim yaparken kendimi kaybettiğimi, çekim bittikten sonra fark edebiliyorum. O nedenle, fotoğraf çekerken hiçbir şey hissedemiyorum.

3- Sanatın gücü insan duygularını nasıl etkiler? Bu etkiler sizin sanatınızı nasıl etkiliyor?

RB: Sanat, insana bir hayat eğitimi verir. Sanata gerçek anlamda gönül vermiş kişi, toplum içinde diğer insanlara da nasıl davranacağını bilmelidir. Toplum kurallarına uyabilmeli, kendisinin olduğu gibi, diğer insanların da yaşamsal haklarını savunabilmeli, paylaşımcı olabilmelidir. Ben de, gelecek zamanda, yani benden sonra, geride bıraktığım fotoğraf karelerinden çok, fotoğraf sanatına, özellikle Türk Fotoğrafına sağlamaya çalıştığım katkılarla anılmak isterim.

Bir “sanatçı” olmaktan çok, “sanat adamı” olup, sanata katkı sağlamanın daha önemli olduğunu düşünüyorum.

4- Örnek aldığınız, alanında başarılı bulduğunuz fotoğrafçılar kimler, sizi hangi yönleriyle etkilediler?

RB: Fotoğraf yaşantımın her alanında deneyimlerinden yararlandığım ve her birinden farklı yönlerde bir şeyler kazandığım birçok isim var. Ama fotoğraf dünyamda benim için en çok önem taşıyan ve bunu her söyleşimde de dile getirdiğim Haluk Uygur var. Hem bir kardeş, hem bir dost, hem bir sanatçı, hem bir eğitmen olarak örnek alınması gereken bir isim. Türk fotoğrafına katkıları kesinlikle göz ardı edilemez. Haluk Uygur dışında sanatsal işlerinin yanı sıra beni kişilikleriyle de etkileyen birçok isim var; İbrahim Zaman, Gültekin Çizgen, Güler Ertan, Nadir Ede, Ali Rıza Akalın, Adnan Ataç, Merter Oral, Emre İkişler ve daha bir çok isim sayılabilir.

5- Fotoğrafta başarının anahtarı nedir, böyle bir şey söz konusu mu? Bir fotoğrafçı mutlaka eğitim almış olmalı mı? Fotoğrafa gönül vermiş okuyucularımıza, geleceğini fotoğraf üzerine kuracak gençlere neler tavsiye edersiniz?

RB: Bence fotoğraf bir göz eğitimidir. Elbette, başarılı bir fotoğrafçının bir şekilde sanatın evrensel değerleri üzerinde kendini bilinçlendirmesi, eğitmesi gerekir. Bu, fotoğraf ve sanat üzerine yazıları okuyarak ya da belli bir yerden eğitim alarak olabilir. Yoldan geçen herhangi bir insana da, bugün derneklerimizde aktarmaya çalıştığımız fotoğraf temel eğitim seminerlerindeki bilgileri aktarabiliriz. Ancak bu kişinin eline fotoğraf makinesi verip, “hadi bakalım, şimdi mucize fotoğraflar çek getir” demek yanılığdan başka bir şey olamaz. Fotoğrafta başarı, diğer sanat dallarında da olduğu gibi, önce o sanatın tarihini bilmeye ve ürünü ortaya çıkaran kişinin, sunduğu ürünle ortaya koymaya çalıştığı konunun felsefesi ve vermeye çalıştığı mesajdaki başarı ile bağlantılıdır. Benim bu konudaki önerim, fotoğrafı proje çalışması olarak düşünmeleri ve bu konuda çok sayıda fotoğraf izlemeleri olacaktır.

6- Fotoğrafçılıkta farklı bir tarzda çalışmak isterseniz bu ne olabilir? Sizi çeken farklı alanlar hangileridir? Fotoğraf üzerine dijital manipülasyon ile müdahale edilmesi konusundaki görüşleriniz neler?

RB: Ben fotoğraf üzerinde, bilgisayar ortamında düzenlemeleri seviyorum.

Fotoğrafi başkalaştırmayı, başkalaştırırken yeni mesajlar yüklemeyi seviyorum. Ülkemizde hâlâ “dijital çalışmalar fotoğraf mı, değil mi?” tartışması sürerken, Avrupa ülkeleri fotoğraf sanatında da yaratıcılığın sınırlarını zorluyorlar. Bildiğiniz gibi, son bir yıldır birçok Avrupa ülkesine, Çin ve Hong Kong’a da “Sonsuzluk” isimli sergimle davet ediliyorum. Önemli olan, fotoğrafçının izleyene sunduğu ürünün son şeklinde vermek istediği mesaj ise, sanat adına uygulanan her teknik olumlu karşılanmalıdır. Her zaman, her ortamda söylediğim gibi, ben fotoğraf çekmiyor, fotoğraf yapıyorum. Bu, çekim sonrası fotoğrafım üzerinde olabildiği gibi, kimi zaman da çekim öncesi ortamda yaptığım düzenlemelerle de olabilmektedir.

7- Bugüne kadar kaç sergi açtınız? Sergilerinize ve fotoğraflarınıza olan ilgiyi nasıl değerlendiriyorsunuz?

RB: 1975 yılını başlangıç yılı olarak kabul edersek, geride kalan 40 yıl içerisinde kaç sergi açtığımı hatırlamıyorum. Ama ilk kişisel sergimi 1990 yılında Beyşehir’de, Beyşehir fotoğraflarımla açmıştım. O gün yaşadığım heyecan hiç aklımdan silinmedi. Fotoğraf sergilerime olan ilgi ile ilgili sorunuza gelince, kendimi bu konuda şanslı buluyorum. Çünkü bugüne kadar açtığım her sergide, fotoğraf dostları beni hiç yalnız bırakmadılar. Gerek fotoğraf ilgilileri, gerekse fotoğraf ile bağlantılı yayın kuruluşları hep yanımda yer aldı.

8- Fotoğraf çekerken tercih ettiğiniz, kendinizi daha özgür hissettiğiniz bir yer var mı?

RB: Beyşehir, benim fotoğraf dünyamın önemli beslenme damarlarından. Bu nedenle kendimi Beyşehir’de, Leylekler Vadisi’nde ve gün batımında fotoğraf çekerken çok rahat hissediyorum. Üstelik Beyşehir halkının da bu konuda bana yardımcı olduğunu görmek beni daha da yüreklendiriyor.

9- Fotoğrafını çekmeyi hayal ettiğiniz biri ya da bir yer var mı?

RB: Özellikle hayal ettiğim böyle bir yer ya da bir kişi yok. Ama olanaksız olduğunu bilmekle birlikte, herhangi bir kişinin, çocukluk yıllarından başlayıp, ergenlik dönemini, iş hayatına başlamasını, yaşamının ilerleyen yıllarını, yani bir başka deyişle, bir yaşamı kare kare fotoğraflayabilmek isterdim.

10- Başarılı bir fotoğraf için ekipman ne kadar önemlidir?

RB: Yakın zamana kadar, fotoğraf makinesinin önemli olmadığını söyledim.

Ama artık bu fikri savunmuyorum. Fotoğraf eğitimi elbette çok önemli. Ama eğitim seminerlerinde bazen görüyorum, ellerinde minicik makinelerle gelenler var. O makinelerle teknik olarak yetersiz kaldıklarını fark ediyor ve kendilerini beş adım geriden başlamış varsayıyorlar. Böyle olunca da beklentileri kalmıyor ve fotoğraftan uzaklaşıyorlar.

11- Daha önce bölgemize, Tokat'a yolunuz düştü mü?

RB: 2014 yılında Niksar'da yapılan fotoğraf etkinliklerine katıldım. Bölgenin gerek doğal güzellikleri gerekse kültürel yapısıyla fotografik açıdan son derece zengin bir bölge olduğunu söyleyebilirim. Bu kadar zengin ve hâlâ yaşayan kültür ve doğanın mekanı kalabilmiş bir şehirde daha sık fotoğraf etkinliği düzenlenmesinin hem Tokat'ın tanıtımı hem de farklı bölgelerdeki insanların kaynaşması yanında turistik açıdan hak ettiği ilgiyi görmesi bakımından da etkili olacağı kanaatindeyim.

12- Cevaplarınız için çok teşekkür ederim. Son olarak fotoğraf sanatıyla uğraşmak isteyenlere ne tavsiye edersiniz. Ve bölgemizde fotoğrafçılığa olan ilginin artması için neler yapılabilir.

RB : Mümkünse bir fotoğraf derneğinden eğer imkânları yoksa bu işi bilen birisinden fotoğrafçılıkla ilgili temel bilgiler alsınlar. Zaten bilgileri aldıktan sonra kafalarında birçok şey şekillenecektir. Usta fotoğrafçıların çalışmalarını takip etsinler. Çektikleri fotoğrafları paylaşsınlar. Eleştirilmekten korkmasınlar. Ayrıca fotoğrafçılığa ilginin artması için okullarda fotoğrafçılık üzerine kurslar açılabilir. Yarışmalar düzenlenebilir. Yerel yönetimler tarafından fotoğraf etkinlikleri düzenlenebilir. Gençlere ve profesyonel çalışan sanatçılara yönelik düzenlenecek yarışma ya da diğer fotoğraf etkinlikleriyle hem şehrin tanıtımı yapılabilir, hem de bölge gençlerinin fotoğraf sanatını tanımaları ve profesyonel açıdan yönlendirilmelerine katkı sağlanabilir.

DİLİN CANI

Güven ZORLU

'Dilin kemiği yok' derler, ama canı var. Canı olduğu için her bireyde ve toplumda -büyüyüp geliştiği tartışmalı da olsa- yaşamını sürdürüyor. Kemiği olmadığı içinse kimi organizmalarda eğilip bükülüyor, olmadık şekillere giriyor. Yükselceğine yayılıyor. Sebep biraz da laf ile sözün farkında. Anlamdaş gibi görsek veya en azından yakın anlamlı olduklarını düşüsek de aralarında önemli nitelik farkları var.

Laf özensiz anların malzemesidir. Ya birine -mecburiyetten- 'laf olsun diye' bir şeyler söyleriz ya 'onun lafına bakma'dır durum ya da 'lafı bak' tır. Oysa söz değerlidir. O kadar değerlidir ki hatta, bazen onu verdiniz mi birine, gereğini yapmak onur meselesi olur. Dürüstlüğün göstergesidir, özümüzle bir ise sözümüz.

Yüzyıllar öncesinden gelen bir 'söz', o kadar etkili anlatıyor ki aslında önemini, üstüne söz söylemek yersiz belki de:

Söz ola kese savaşı

Söz ola kestire başı

Söz ola ağulu aşı

Bal ile yağ ede bir söz

(Yunus Emre)

Öte yandan lafın, elinden iş gelmeyenlerin harcı olduğunu anlatan deyimlerimiz vardır.

'Lafla peynir gemisi yürütmek, ağızdan laf eksik olmamak, iki lafı bir araya getirememek, laf atmak, laf işletmek, lafı ağızda gevelemek' vb. gibi. Ama kendimize 'söz getirmek' istemiyorsak, 'iki çift sözümüz' varsa diyecek, 'sözümüzü tartmadan' çıkarmayız ağızımızdan.

Geri dönmeyen üç şey arasında sayılır, 'ağızdan çıkan söz', 'Söz kes'eriz, evlilik akdinin başlangıcında. Bir de her ne kadar cinsiyet ayrımcılığı gibi görünse de cinsiyet üstü bir değer atfedilen 'erkek sözü' vardır.

Öteden beri söz ustaları demlenme süresine dikkat çekmişlerdir sözün. Çay misali, uzunluğundan ziyade zamanlamasının önemini es geçmeden tabi.

*Keleci bilen kişinin
Yüzünü ak ede bir söz
Sözü pişirip diyenin
İşini sağ ede bir söz

Daha fazla 'sözü uzatmadan' şöyle bağlayalım. 'Dilin kemiği yok' diyenler lafa bakıp laf edenler olsa gerek. Zira sözün yücesine erenlerin, sözü yüceltmeye söz verenlerin ağzından omurgasız kelime çıkmaz.

*Keleci: Öz veya kusursuz, düzgün söz.

“ELİF” ÜSTÜNE

İbrahim ÇAM

Elifle Başlayalım söze.

Zayıf gördüğün herkesi sanma ki ezerim

Elif'im zayıfım amma 'kebir' i 'ekber' ederim.

Allah adın zıkr idelim evvela .

Vacib oldur cümle işde her kula

S. Çelebi

Bilindiği gibi Elif, Lafza-i Celâlin , Kur'an elifbasının, ilk peygamber Hz. Adem (as) ın daha birçok kutsalımızın ilk harfi ; alfabetik sırlamaya göre de teleffuz edilen ilk harf , yeri itibariyle de harflerin başı, ilki ,efendisi ve varlık sebebi.

Elif harflerin evveli olduğu gibi Allah da bütün varlıkların evvelidir. Böylece elif yüce Allah'ın, varlığının ezelde bidayeti, ebedde nihayeti olmayan, O'nun “Evvel”, “Âhir”, “Zâhir” ve “Bâtın” olan yegâne “bir” olduğunu ifade eder. Bu yüzden elifi bilmek her şeyi bilmek demektir. Bu anlayışı Yunus şöyle dile getiriyor:

“Dört kitabın manası

Bellidir bir Elif'te

Sen Elifi bilmez isen

Bu nice okumaktır.”

Kuran alfabesinin ilk harfi olduğu kadar diğer harflerin de varlık sebebidir elif. Buna göre bütün harfler “elif” harfinin değişik şekillerde kıvrılıp bükülerek yazılmasından meydana geldiğinden tüm harflerin aslı ve esası durumunda. Dolayısıyla her harf ya eliftendir ya da elife muhtaçtır demek yerinde olur.

Elif ,yazılışındaki incelik, gerekse taşıdığı sembolik anlamlardan dolayı edebiyatımızda çeşitli mazmunlara ve zarif nüktelere kaynaklık eder. Zira elif yaratıcıdan ariyet , sevgilinin boyu da servi de eliften mülhemdir.

Birçok deyim vardır kültür hayatımızda “elif” ile ifade edilen: “Elifi görse mercek sanmak” deyimini okuma yazma bilmemek ve cehalet anlamına gelir. “Elif’ ten yâya kadar” deyimini baştan sona kadar okumak, bilmek hıfz etmek ve öğrenmek; “Elifi elifine” aynısı, tıpkı ,dosdoğru “gözünün elifi sönmek” yani kör olmak ifadesi için kullanılır.

Elif, bir harf olmasına rağmen edebiyatımızda ve tasavvuf hayatımızda çoğu

kavramı temsil eden bir imge. Şiir dünyamız , bugün bile devam eden birçok yaşayış, düşünce ve inanişâ özgü bir “elif kültürü” oluşturmuştur. Böylece elif , birçok benzetme ve yorumlama konusu olmuştur. “Elif çekmek” sinede oklarla, kılıçlarla açılan yaraları, yürek acılarını ifade etmek için kullanılan bir deyimdir. Şekil özelliğiyle doğruluk, yücelik gibi kavramların çağrışımı olan bu harf ,aynı zamanda bir rakamı, tasavvufî olarak da vahdet, insaniyet , zarafet letafet gibi birçok anlam yüklenmiştir. Düz bir çizgiden oluşan elifin noktasının bulunmayışı ve kendisinden sonra gelen harfe birleşmemesi de “Vahdet”i temsilinin ayrı bir özelliğidir. Aynı zamanda hiçbir şeye muhtaç olmayışın remzidir.

Anlam olarak elif, tanışmak, kaynaşmak, sevmek, cana yakın olmak, dostlukta bulunmak anlamına gelir. Alışmak ve görüşmek anlamlarına gelen “ülfet” ile, bir şeyin değişik unsurlarını bir araya getirmek, arasını bulmak muhabbet gibi ; ‘Müellefe yi kulub’ kalbleri İslam'a ısındırmak , uyum sağlamak anlamındaki “te’lîf” mastarının türediği “e-l-f” kökündendir. Müellif ve telif de aynı kökten olup bir sanat eserini oluşturmak, düzenlemek yazmak anlamındadır. Tarikatlarda bir kısım eşyalar elifle yapılmış isimler taşır. Meselâ tarikat ehlinin kullandığı bir tür başlığa “elifi tâc” denmektedir.

Bektâşî dedelerinin giydiği yeşil çuhadan yapılmış başlığın adı da “Horasânî elifi tâc”dır.Bu Horasanî tacı giyen elif gibi dosdoğru olmak zorundadır.

Tasavvuf edebiyatının büyük şairlerinden Mevlana da şüirlerinde elifi işlemiştir. İlahi aşk duygusuyla şüirler yazan Mevlana elifi aşka benzetmiştir. Elifin gizli anlamlar içerdiğini ve bazı kelimelerin de elifle başladığını söyleyen Mevlana der ki: “Aşk da tıpkı elif gibidir, isminde gizlidir, ama okunmaz. O olmadan da besmele dahi sese gelmez. O her şeyin içindedir ama hiçbir şeyde görünmez. ”

Eskiden çocuk yaşta tahta çıkan padişahların alınına cülûs merasimleri sırasında bir “elif çekmek” âdetmiş. Bu âdet daha sonra halk tabakasına sirayet etmiş akıllı ve güzel çocukların alınlarına nazardan korunsunlar diye elif çekilir olmuştur. Bu deyim aynı zamanda, Enderun’lu Vâsıf’ın, “Âh, bir elif çektik yine sîneme cânan bu gece” mısraında olduğu gibi aşğın sinisini çak etmek aşk yararı açmak manasında da kullanılmıştır.

İnsan vav şeklinde doğar, bir ara doğrulunca kendini elif zannedermiş. Derviş ruhlu talip edebinden olsa gerek daima ayak ucuna bakarak biraz da öne eğik yürür doğrulduğu gün de ölmüş. Sağa sola boş bakmak ola ki haram şeyleri görmeye sebep olacağından insanın ve ilim erbabının hafızasını zayıflatmış. Esasında kulluğun manası vav, elif de uluhiyetin ve ehadiyetin simgesiymiş . O yüzden Lafzâtullah elifle başlarmış. Vav kainat yani insan yani zübde-i alem. Elif kainatın anahtarınıymış...

MÜCELLÂ ROMANINDA İÇLİ BİR GENÇ HİKÂYESİ

Abdurrahman ALKAN

Nazan Bekiroğlu'nun Timaş yayınlarından çıkan son romanı Mücellâ, 2015 yılında edebiyatımız adına önemli bir zenginlikti.

Roman, 1920 ila 1970 yılları arasında Trabzon'da geçiyor. Arka fonda Türkiye'de yaşanan belli başlı olaylar anlatılıyor. Romana ismini veren kahramanımız Mücellâ'nın babası küçük yaşta madende hayatını kaybediyor. Abisi Fahir ve annesi Neyyire Hanımla hayatlarını devam ettiriyorlar. Fahir, ailesinin istemediği biriyle evlenip önce İstanbul'a sonra da Almanya'ya gidiyor. Mücellâ, annesi Neyyire hanımın ağır gözetimi ve kontrolü altında büyüyor. İlkokuldan sonra okula gönderilmiyor. Pek de güzel olmayan Mücellâ evde kalıyor. Annesi Neyyire hanımın ölümünden sonra yalnız başına yaşıyor. Ölüm onu babadan ve anadan kalma evinde yalnız başına yakalıyor bir gün.

Romanda mutsuz kadınlar acılarıyla öne çıkıyorlar. Genç yaşta kocasını kaybeden, oğlu kendini dinlemeyip başka biriyle evlenen, babasız kız yetiştirmenin ağır yükü altında hem kendi ezilen hem de kızı Mücellâ'ya hayatı dar eden Neyyire Hanım...

Kendinden yaşça büyük biriyle evlenen sonra da albay kocasının emir eri ile Erzincan'a kaçan ama bir yıl sonra dönmek zorunda kalan ve intihar eden Güzide...

Çocukluğunu ve gençliğini yaşayamayan, doğru dürüst bir talibi çıkmayıp evde kalan Mücellâ...

Roman, arka kapakta şu cümleyle tanıtılıyor okurlara: "*Mücellâ, genç Cumhuriyetle yaşıt bir kızın, unutulmuş kumaşların, kokuların, alışkanlıkların, iğne oyaların, kimi yarım kalmış kimi tamamlanmış aşkların, hayatı seyretmekle yaşamak arasında gelip giden kadınların romanı.*"

Kadın kahramanların çoğunlukta ve göz önünde olduğu romanda aşkı, acısı ve hikâyesinin naifliğiyle bir erkek karakter kendini gösteriyor: Yusuf Ziya.

O yıllarda Trabzon'da ve arka fonda Türkiye'de geçen olayların içindeyken karşımıza eski zaman havasıyla ansızın esip gelen hoş bir hikâye Yusuf Ziya'nın

hayatı. Munis, sıcak, hüznü ama sonu itibariyle de mutlu sayılabilecek bir hikâye.

Yusuf Ziya, karakteriyle Servet-i Fünun zamanının ve romanlarının naif kişilerini anımsatan biri. İsmi de biraz benzemiyor mu dönemin roman karakterlerine ve yazarlarına; Ahmet Cemil, Celal Sahir, Hüseyin Cahit; Yusuf Ziya...

Okur, Yusuf Ziya ile kitabın 77. sayfasında tanışıyor. Anlatıcı, onu kocaman yeşil gözleri, narin elleriyle utangaç ve sakin bir çocuk olarak tanıtıyor. Bu güzel çocuğun naif karakterini de şöyle anlatıyor ilerleyen satırlarda:

“Alnına dökülmüş siyah perçemlerinin altındaki koyu yeşil gözlerinden kuşlarla ve böceklerle bile iyi geçinmeye yazgılı olduğu okunuyordu bu çocuğun ve her uzvundan itaat her zerresinden uyum akıyordu.”

Yusuf Ziya'nın babası, Paşazade olarak anılan bir doktor. Zengin, hali vakti yerinde. Annesi Müzeyyen Hanım, sülalenin İstanbullu Gelini olarak biliniyor. Otoriter bir kadın, otoriter bir anne. Yusuf Ziya da Müzeyyen Hanımın içli, munis, söz dinleyen evladı. Annesinin dizinin dibinde bir çocuk.

Yusuf Ziya'nın asıl hikâyesi, liseden sonra Türkoloji okumak için Viyana'ya gitmesiyle başlar. Burada kendinden üç yaş büyük ve dul bir kadın olan Suna'ya âşık olur. Annesi Müzeyyen Hanım bu evliliğe razı olmaz. Sakin akan bir dere olan Yusuf Ziya, Müzeyyen Hanım gibi bir dağı aşamaz ve bu aşk, ayrılıkla sonlanır. İçli genç, verem hastalığına tutulur. Ateşler içinde yatar günlerce.

Durumdan haberdar olan Suna, evlerine gelin olarak kabul edilmeyen Suna, her şeyi göze alarak hiç bilmediği bir şehre, tanımadığı insanların içine ta Yusuf Ziya'nın evine gelir ve ona 'Hadi kalk gidelim buralardan' der. Okurlarda hayranlık uyandıran Suna'nın bu cesaretine Yusuf Ziya'dan karşılık gelmez. İstese de yapamaz çünkü öyle biri değildir Yusuf Ziya. O, Müzeyyen Hanımın eseridir, açık sulara yelken açabilecek bir yapısı yoktur onun. Suna, hadi gidelim dedikçe o boynunu büker. Yusuf Ziya'nın kendisiyle gelemeyeceğini anlayan Suna'nın son cümlesi çok ağır olur: “Biliyor musun Ziya, neredeyse aşka inanacaktım. Benim için üzülme. Sen de artık acı çekme.” Suna gider. Yusuf Ziya ateşler içinde...

“Dertleri zevk edindim bende neşe ne arar”, “Nerden sevdim o zalim kadını”, “Bir rüzgârdır geçer sanmıştım” şarkılarını dinleyen, söyleyen Yusuf Ziya'nın içindeki aşk kolayca küllenmez, dumanı tütmeye devam eder.

Hayat canlı; gül, soldu derken yeniden açıyor. Aşk acısı öldürmüyor insanı

Müzeyyen Hanımın dediği gibi. Yusuf Ziya iyileşiyor. İstanbul'da üniversiteyi bitiriyor. Trabzon'da öğretmenlik yapmaya başlıyor. Kader, bu mahzun gencin yüzüne tebessüm ediyor ve kendisi gibi öğretmenlik yapan ve kendisinden oldukça genç Yurdanur'u karşısına çıkarıyor.

Yusuf Ziya'nın evliliği; babası Paşazadeyi, annesi Müzeyyen Hanımı, geceler boyu müşfik ve hasbi bir duyguyla başında bekleyen Mücella'yı, siyasi çekişmeler içine giren şehir halkını ve biz okurları sevindiriyor. İyi kalpli ve şefkatli Yurdanur, içindeki aşk yarasına merhem oluyor mu bilemiyoruz ama mahzun kahramanımızı evli barklı görmek içimizde bir meltem estiriyor.

Suna mı? Ondan fazla haber alamıyoruz romanın ilerleyen sayfalarında. Bir subayla evlenip Çorlu'ya gelin gittiğini öğreniyoruz sadece.

Yusuf Ziya'nın hüznünlü hikâyesini okurken Nazan Bekiroğlu'nun aşk üzerine söylediği sözlerin ne kadar şairane ve güçlü olduğunu görüyoruz. Aşk meydanında kaleminin nasıl kanatlandığına, cümlelerin bir su gibi akıp gittiğine şahit oluyoruz. Kendisi ne düşünür bilemeyiz ama okur olarak bu konuyu severek yazdığını sanki onun asıl konusunun bu olduğunu seziyoruz.

Yazar, Yusuf Ziya ile Suna'nın karşılaşmasını etkileyici bir sahneyle anlatıyor. Tuna nehrinin üzerindeki bir köprüde geçen karşılaşmayı okurken o anı bir film izler gibi gözümüzde canlandırıyoruz:

“En fazla ilk karşılaşmamızı hatırlıyorum. Seni gördüm. Bir köprüünün kenarına yaslanmış Tuna nehrine bakıyordun... Sırtında leylak rengi bir sonbahar mantosu vardı senin... Beni görmüyordun o esnada. Sonra başını kaldırdın ve bana baktın... Yanında sınıf arkadaşlarımdan biri olmasa cesaret edip yaklaşabilir, gülümseyebilir miydim öyle? Bilemiyorum. Rüzgâr esti. Mantonun düğmelerini iliklerken sen de bana gülümsedin...”

Bu karşılaşma anında aşkın ne olduğuna dair verilebilecek en muhteşem cevapları Yusuf Ziya'dan dinlemiş oluyoruz. Aşkın net bir tanımını bulamayan bizler için şu ifadeler güzel bir yol gösterici değil midir:

“Sevda dediğin ne ki? Tarıfsız bir tanışıklık duygusu. Sebepsiz bir gülümseme arzusu... Sen bana gülümsedin... Sandım ki o an bana bir şey oldu... Göklerden bir şey aniden üzerime yağmur gibi dökülmeye başladı... Nefes alsam iştiril bir sessizlik içinde kaldım birdenbire. Dünya, yörüngesinde ilk defa dönmeye başladı. Irmaklar ilk kez o sessizliğin içinde akmaya başladı... Tüy gibi hafifledim. Dünyaya melekler indi sandım. Bütün kötülükler yundu yıkandı... Sandım ki çoktım bir oldum. Eğriydim doğrudum. Yitiktim, bulundum.”

Roman içerisindeki bu güzel hikâyeyi hoş bir tesadüf olarak seviyoruz; güzellik içerisinde ayrı bir güzellik... Biz okurlar gibi yazar da bu hikâyeyi sevmiş olmalı ki kitabın kapağına romana ismini veren Mücellâ'nın bir sözünü ya da onu anlatan bir cümle değil Yusuf Ziya'nın Suna'ya yazdığı mektuptan bir cümle koymuş:

“Senin hayatının benim kâğıdına düşen yazısı bu...”

Asıl roman, roman bittikten sonra başlıyor diyen kişi ne kadar da doğru söylüyor... Yazar, romanı bitiriyor ama bizim muhayyilemizde roman devam ediyor.

Çorlu'ya gelin giden Suna ne yapıyor acaba? Mutlu mu? Pırıl pırıl ütülü elbiseleriyle çakı gibi bir asker mi kocası? Çocuk? Çakır gözlü bir oğlan çocuğu ya da lepiska saçlarıyla bir annenin bütün dertlerine şifa olabilecek bir kız...

Sararmış ayçiçeği başaklarının arasında duman duman giden bir trenin camından dışarıyı seyrederken veya bir yaz akşamı etrafı salkım söğütlerle çevrili bir çay bahçesinde çayının ilk yudumunu alırken ya da mutfakta akşam yemeği için fasulye kırarken belki de önlüğünü giyip okula hazırlanan kızının saçlarını örerken aklına, sebepsizce ve ansızın uzaklardan ve yılların ötesinden melankolik bir genç geliyor mu? Yatakta ve ter içerisinde... Annesi Müzeyyen Hanımın kaderini sınırlayan kayıtlarıyla mukayyet... Üzgün, hasta ama âşık bir genç...

O anlarda bir burukluk vuruyor mu yüzüne? Yoksa bir gençlik hikâyesi olarak mı görüyor bütün bu yaşananları gülümseyerek ve tevekkülle? Ya da şark hizmeti gelmeden şu çocuklar biraz büyüseydi, endişesi bütün gerçekliğiyle unutturuyor mu her şeyi?

Genç ve müşfik Yurdanur'la evlenen Yusuf Ziya'nın gönlünün derinliklerinde neler oluyor peki? Yeni şarkılar öğrendi mi yeni hayatı için? Yoksa bir yerde birdenbire duyverdiği “Bir rüzgârdır geçer sanmıştım.” şarkısıyla bütün acı hatıralar sökün edip geliyor mu?

Roman bittikten sonra da hikâyenin okurların dünyasında devam etmesi iyi yazarların bir özelliği olmalı.

Nazan Bekiroğlu, “Mücellâ”da bunu başarıyor. Kitabın arka kapağı kapanıyor ama roman kahramanları, birçoğu bize benzeyen kaderleriyle bizimle beraber yaşamaya devam ediyor.

KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARININ DAYANILMAZ AĞIRLIĞI

Zübeyde ANDIÇ

Kitle iletişim araçlarının hayatımızın merkezine oturmasından sonra toplumsal yapı üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri tartışılmaktadır. Televizyon, kitle iletişim araçları içinde en ulaşılabilir olması bakımından 1950’li yıllardan beri başta endüstri toplumları olmak üzere her türlü toplum yapısına yön vermede hep birinci sıraya oturmuştur.

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte televizyondan başka kitle iletişim araçlarının hayatlarımıza girmesi, iletişim tercihlerimizde çeşitliliğe yol açmıştır. İnternetin özellikle akıllı telefonlar marifetiyle hemen herkes tarafından ulaşılabilir ve kullanılabilir olması, en ücra noktalardaki insanların bile “dünyanın bilgisi” ne ulaşmasını sağlamaktadır. Ulaşılan verilerin doğruluğu tartışılabilir elbette. Ama amaç bilgiye ya da istenilen veriye ulaşmaksa bu yaşadığımız zaman itibarıyla çok kolaydır.

Elektronik iletişimin bu denli yaygınlaşmasıyla dünya, yıllar öncesinde Kanadalı yazar Marshall McLuhan’ın öngördüğü gibi “global bir köy” haline gelmiştir. 1960’lı yıllarda McLuhan tarafından oluşturulan bu kavram, kitle iletişim araçlarının kullanımının toplum tarafından hızla yayılacağını ve dünyayı küresel bir köye dönüştüreceğini açıklamak için üretilmiştir.

Dünyanın elektronik çağla birlikte “küçülerek köye dönüşmesi” bu gücün farkında olan kitleler için önemli bir araca dönüşmüştür. Nitekim Hitler Almanya’sında bunun başarılmış olması en önemli örneklerden biridir. Yine askeri darbelerde ilk yapılan şeylerden birinin radyo ve televizyon kanallarının ele geçirilmeye çalışılması tesadüf değildir. Öyle ki kitle iletişim araçlarının gücü, yanlış olumlamaya ya da üzerine ölü toprağı serpilmiş gibi uyuyan toplulukları uyandırmaya, diriltmeye yetmektedir. Sözel iletişimin görsel iletişimle birleştirilmesi, yaratılmak istenilen algının insan zihninde kalıcı bir yer edinmesini kolaylaştırmaktadır.

Toplumun tüm katmanlarının, değişik yaş gruplarının ve her türlü kimliğin ilgisini sürekli canlı tutmayı başaran kitle iletişim araçları, iletilmek istenileni de gideceği adrese rahat bir şekilde iletebilmekte; bu güçle yeni ve tekdüze bir yaşam algısı da ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte toplumda oluşan bozul-

malar ve aslını yitiren kimlikler, sosyolojik açıdan birçok olguyu da kaçınılmaz kılmaktadır.

Değişen dünya düzeniyle birlikte çıkarlar ve hesaplaşmalar uğruna yakılıp yıkılan, yerle bir edilen ülkeleri ve çaresiz insanları televizyondan canlı yayınlara izleyebilen insanların ortaya çıkması, toplumdaki pek çok bozulmanın içinde en önemli olanıdır aslında.

Güce daha yakın olmak için var olma sebeplerini yok sayanların, güçten zehirlenmiş olanların peşinden gitmenin başat olduğu yeni dünya düzeninde kendi değerlerine yaslanan ve dağılmış olan ruhu taşıyacak bir nesli beklemek her geçen gün daha da zorlaşmaktadır. Bu durumun da baş aktörünün medya ve diğer iletişim araçları olduğu gün gibi aşikârdır.

Modern kapitalizmin getirilerinden biri olan diziler ve kadın kuşağı programları başta olmak üzere televizyon kanallarındaki pek çok program; yozlaşmanın, kendinden uzaklaşmanın, kandırılmanın, soyutlamanın, ötekileştirmenin en önemli göstergeleri olmuş durumdadır.

Yükselen değer, adeta “değersizleştirme” olma yolunda ilerlerken akliselim davranacak birilerini bulmak neredeyse imkânsızlaşmıştır. Yalana ve paraya tapmanın kabul görmesi, sırça köşklere hapsedilmiş hayatlara imrendirilip kendi gerçekliğini sorgulamayan insanların ortaya çıkması, aşkın naif bir duygu olma özelliğini görsel ve yazılı medya aracılığıyla her geçen gün biraz daha yitirmesi, aile hayatının yozlaştırılıp gayri ahlaki yapının meşrulaştırılması, sihirli camın ardından” sipariş edilmiş mutluluklar” ın adrese teslim satılması medya eliyle yaratılmak istenen düzenin küçük bir görüntüsüdür sadece. İzdivaç programlarının “aile kurmak” adına toplumsal yapıya zarar verdiği göz ardı edilmeyecek kadar önemli bir konudur.

Geldiğimiz bu noktada dünyanın “acımasız efendiler” e teslim edilmiş olması, örselenmiş ruhları öldürmeye devam etmekte; umudu diri tutarak yaşamaya çalışmak da zaman zaman mümkün olmamaktadır.

Yakalanmak istenen nesil, her geçen gün daha kötü bir noktaya doğru ilerlemektedir. Okumayan, düşünmeyen, sorgulamayan, emek harcamadan paraya sahip olmak isteyen bir nesil yetişiyor. Kadir-kıymet bilmeyen, kendi sanal gerçekliğinde kaybolan gençler, ütöpik düşlerin peşinde yaşlanıp gidiyor. Yok edilmeye çalışılan nesille birlikte var olan toplumsal yapı da kabuk değiştiriyor böylelikle.

Kısa yoldan köşenin dönülmesi, güzellik kavramının medyanın acımasız

yönünden yararlanılarak yozlaştırılması bir tükenmişliğin göstergesidir. Bu, popüler kültürün getirilerinden beslenen, toplumsal yapıyı doğrudan etkileyen sosyolojik bir durumdur. Bu, insanı ve insani değerleri yok saymaktır.

Aydınlanma çağının bitirdiği(!) köleliği bugün başka kölelikler almıştır. Bu kölelikler, her geçen gün sosyal medyanın etkisiyle, iletişim araçlarının tek elden yürütülmeye çalışılmasıyla ya da şirazesini kaymış yayıncılık anlayışıyla gençlik üzerinden kendine yer bulmaya çalışmaktadır. Eğer öyle olmasa haftanın her günü “ıssız bir adaya” düşen (!) modern Robinson Crusoe’ları saatlerce izleyen insanların toplumsal yapıdaki konumlarını açıklayamazdık.

“Zengin malı züğürdün çenesini yorar.” sözünün her geçen gün daha çok önem kazandığı modern zamanlarda sanal gerçeklikler, bize yol gösteriyor. Nizam-ı âlem için yaratılan kimliksiz tiplerin içinden yaşadığımız dünyanın yeni kahramanlarını yaratmaya çalışıyoruz.

Başkalarının hayatlarına dokunma, mahremiyet alanlarının kapısını zorlama, insanları kendine bağımlı kılmaya çalışmaktır ve yanlışdır. Ne yapılacağına hatta nasıl yapılacağına kadar düşünülüp karar verilmesi ve bunun iletişim araçlarının gücüyle yaygınlaştırılmaya çalışılması, bireyin özgürlüğüne yapılan en büyük darbedir. Hal böyle olunca da insanlara farklı düşünme alanı bırakılmamakta, bazı kimlikler bu iletişim araçları vasıtasıyla dayatılmaktadır. Yine bu iletişim araçlarının gücüne yaslanılarak insanlar, kendi coğrafyalarından uzaklaştırılmakta, başka coğrafyalarda yaşatılmaya çalışılmaktadır.

Geleceğimizin aydınlık yüzü olan çocuklarımızı telefon ve televizyon aldatmacasıyla yemek yedirmeye alıştırmak bu kontrolü imkânsız dünyanın ortasına bırakmaktan bir an evvel vazgeçerek işe koyulmalıyız.

Yunus ve Mevlana’yı capslerden tanıyorsa gençlerimiz, Nasrettin Hoca’yı Noel Baba’nın kardeşi sanıyorsa çocuklarımız, gelinen nokta çok vahimdir. “Mavisini Yitirmişse Yaşamak”, “Çok Bilmiş Özne”ler olmuşsak hayatta, “Yıkanmak İstemeyen Çocuklar Olalım” diyorsa benliğimiz, fotoğrafa iyi bakmalı ve bu durumu analiz etmeliyiz. Aksi halde kendi gerçeğine yabancı bir toplumun parçası olmaktan öteye gidemeyeceğiz.

SIR

Ahmet Selim GÜL

Kir çağıdır yaşanan
nasıl yıkanacak bu şehir
onmaz yaraların açıldığı dar vakitlerde,
yetim kelimeler dökülürken heybemizden
hangi vezinden nasıl devam edecek şiir,
doymayacak mı insan
duyulmayacak mı veçhesini kaybetmiş ruhların feryadı
şaşaalı sarayların soğuk taşlarında yankılanan eyvahi,
yakınacak mı oyunun kahramanları hep bozuk zeminden,
ve modern yalanlarla boyanırken gözler
iplik iplik bir yağmur, ya da bir sağanak beklerken
ne zaman görülecek göklerdeki deruni ahenk
nasıl yıkanacak bu şehir.

Rahmet mi desem, bereket mi
gözyaşı mı desem, insanın öz yaşı mı, sır
aşkın bestedir ezelden beri, sunar abıhayatı
anne karnında bebek, dağların yamaçlarında tohum
beklerken varedenin kayrasını
insanın hamurundaki su sesi gelir kulaklara
buğday başağının söylediği türkü
kadim bilgilerin işlemeşi toprağa
günbegün genişlemeşi evrenin
kalplerin notası, çizilen rotası insanın
düşen yağmurla başlayan sızı, başlayan yolculuğu kainatın.

Niye başladı yolculuk, nasıl noktalanır
sürekli başı dönen bu dünyada
uzanmak isterken terk edilmiş bahçelere
yağmur duasına çıkan adamlar nerde
rüzgara karşı duran
avuçlarından gül saçan yigitler nerede
bir yanlış sürüklüyor nesilleri peşinden çöllere
uçurumun kenarında evlerde

ellerde bilgisayar teknolojisi
ateş üstünde arsızlığı cambazların
petrol artığı hayallerin esrikliği yüzlerde
nerede danışmentliği ataların
bir yanılış, derbentler gibi uzayan kalabalık caddelerde.

Kapıyı aralayanlar bilir, arayanlar
ağır imtihanlardan sonra eriyor tunç ve demir
gün ışıırken
sonsuz akan atlarla dile geliyor mevcudat
güzel günler öncesi, açılırken sır
hazırlanıyor yıkanmaya şehir.

Bir yağmur tanesi düşüyor
ansızın düşmesi gibi insanın dünyaya,
huşu içinde yağıyor şehre yağmur
çiğdemler açıyor, gülistanda rengarenk güller, laleler
bir çınar gölgesinde
vakarlı sebil çeşmelerden içerken,
ritimle vuruyor kalpler,
yeniden anlamını buluyor anasır
hinlikler, muhannetliklerden sonra
dinlerken uyanış muştularını,
dipnot düşün tarihe müverrihler
harf meydanında başlıyor her şey yeniden
yeniden su verilir gibi zihinlere
ötelere dalınca diniyor susuzluğu kavru lan ruhların
görene varlık aşık ar oluyor
aynaya vuruyor tohumu çatlatan sır
bir yağmur tanesi
bir yağmur tanesi daha
bir yağmur tanesi daha düşüyor...

NOT: 5. Ulusal Mihri Hatun Şiir Yarışmasında (2015) Serbest Dalda Mansiyon ödülü kazanmıştır

KIŞ GECELERİ

Celalettin ÇINAR

Dayım amcam teyzem gelirdi bize
Muhabbette sınır olmazdı söze
Patates gömerdik mangalda köze
Zemheri ayında kış geceleri

Camiden çıkınca dedem gelirdi
Elinde ne varsa bize verirdi
Çay demlenip yatsılıklar yenirdi
Zemheri ayında kış geceleri

Ay şavkını pencereye vururdu
Bakır tencereye çorba konurdu
Küp peyniri bize katık olurdu
Zemheri ayında kış geceleri

Elektrik gelmez mumlar yanardı
Çoluk çocuk hikâyeye doyardı
Teyzem zenginleri bir bir sayardı
Zemheri ayında kış geceleri

Arkası gelmeyen karlar yağardı
Annem inekleri dörtte sağardı
Tüm çocuklar evlerinde doğardı
Zemheri ayında kış geceleri

Âşık Çınar geçmişe fazla daldın
Ne mutlu ki o günlerden tat aldın
Hatırla geçmişini sen orda kaldın
Zemheri ayında kış geceleri

GÖZLERİMİ YAKTIN GİTME DİYORSUN

İbrahim ÇAM

Ay ve güneş yağmur ve kar
ayışığında sen dışarıda rûzigâr
kutsadığım aşkım
içimde gezinen bu sancılı nâr
gitme diyorsun

gönül kapında ölü kaldı gözlerim
her seherde sana çıkar yollarım
sensizlikten lal olası dillerim
sözlerim kaleme yansın
dileğim duam belleğim ezberimsin
nasıl sevme diyorsun

hep yakındı ölüm
belki de yakışmadı nedametsiz yaşlara
sarılıp masumiyetine beyazın
erişsem diri topraklarına
ve aşkın ulvi sonsuzluğuna
uzanıyorum gece teneşirine ayazın
haydi ölme diyorsun

toprağı kokluyorum sensin
taze bir yaz yağmuru durgun
yeşil sulara düşüyor şavkın
kalbimde kuş telaşı bir yangın
yüreğim üşüyor

koşuyorum bir incir yaprağı sarıyor seni
sen güzel kadın kanayan gül dikenim
serin söğüt gölgelerinden İstanbul esen
ürkek gurbetim titrek hasretim

gözlerimi yaktın
gitme diyorsun

İYİ Kİ DOĞDUN

Mustafa KAYA

Bir şeyi değiştirmiş olmasan da hayatta benim gibi
İyi ki doğdun
Bazen umut oldun, bazen hayal kırıklığı
Ama birçok gününü yalnızca büyüyerek geçirdin
Artık büyümeyi bıraktığında bedenin.
Sıranın başka şeylere gelmiş olduğunu anladın
Hiçbir sese benzemiyordu kalbinin sesi
İlk defa o duyguyla işittin
Üşüdüğünde olduğuna benzemiyordu o titreme
Başkalarından öğrendin aşkın adını
Ama iyi ki de doğdun
Temmuz güzel aydır, hakkını ver
Bir kere yaşayacaksın bu hayatı
İyi ki doğdun
Benim için değilse bile

KASIM 2012

ÇONDİLİÇOŞ

Güven ZORLU

Başlık size neyi çağırıyordu? İsterseniz devam etmeden önce biraz daha zorlayın zihninizi. Yine bir anlam oluşmadıysa kendinizi suçlamayın, çünkü mahalli bir kelime. Hatta sadece bizim köy ve civarında kullanılıyor olabilir. (Zile-Çiftlik) Şimdi bizinkiler de ona 'tahteravalli' diyor. Ama keşke 'çondiliçoş' yaşasaydı. Zira yerine kullanılan kelime ondan ne telaffuz bakımından kolay ne de çağrışımı o derece zengin. Sizce de öyle değil mi?

"Hayat bir denge oyunudur, oğlum." derdi dedem. Denge kavramının zihnimdeki ilk göstergesiydi çondiliçoş. Kaldıracın iki tarafına oturanların kilosu eşitse sağlanıyordu denge. Sağlanmasa da ağır gelen taraf küçük bazı toleranslarla hallediyordu denge işini. Ama oyunun kuralları gittikçe ağırlaştı ve o kadar fazla türünü gördüm ki her birinde başarılı olmak bir diğerinin bozulmasına bağlıydı. Bu da neredeyse imkansız.

Öğrenciyken dersle eğlence, dersle bir başka ders, öğretmenle veli, gönülle akıl işlerini dengelemek gerek -hoş sonuncusu yalnız o döneme has değildir ya- ki oldukça zordur. Hayata atılınca o zorluğu ne kadar abarttığımızı anlarız. Çünkü statümüze göre nitelik ve nicelik yönünden öncekilerle kıyaslanamayacak oyunlar eklenir menüye. Bir de dünya evine girdiniz mi değmeyin keyfinize. Öğrendiğinizi zannettiğiniz bütün kuralları gözden geçirmek durumunda kalabilirsiniz.

Gidişata bakıp da enseyi karartmayın ama. Zira yıllar yükümüzü artırıp oyunumuzu zorlaştırırken bir yandan da işin püf noktalarını öğretiyor. Tâbi tutulduğumuz sınavlardan edindiğimiz anahtarlar buhran kapılarını açıyor kimi zaman. Kaybettiklerimiz ise benzer kazıkların tadını, yemeden alabilmek yeteneği kazandırır ki deneyim derler halk arasında adına.

Halkın arasına dalmışken konumuza dair başka neler var, bakalım. Sözü nü ve davranışlarını bağlamına uyduramayanlara "dengesiz" derler mesela. Halk, o derece ustadır ki bu işlerde, başlangıçta basit gibi görünse de kavrama dair ifade ve tanımlamalar, derinlere inildikçe şaşmamak kabil olmaz. Biz de inelim

o zaman. Bir mecliste uygunsuz söz söylemek veya davranışta bulunmak neden dengesizlik olarak tabir edilir? Kulak, insanda denge yeteneğinin merkezidir. Davranış kuralları, 'örf' dediğimiz sözlü gelenekler vasıtasıyla öğrenilir. Dolayısıyla kulaktan girer bünyeye.

Nasıl ki orta kulak rahatsızlıklarında fiziksel dengemiz şaşarsa 'ortak kulağımız'ı yeterince geliştiremezsek toplumsal algı düzenimiz bozulabilir.

Eskiler, iletişimde sözden daha etkili mesajlar içerdiğine inanılan beden dili için 'lisan-ı hal' derlermiş. Lisan-ı halimizle dengemizi hissettirmenin sırrı içimizdeki çondiliçoşu gözlerimize paralel konumlandırılmaktır belki, kim bilir?

TURHAL'DA KIZ İSTEME VE DÜĞÜN İŞLERİ

Celalettin ÇINAR

Turhal'da evlenmek uzun ve meşakkatli bir iştir. Evlenmeye karar veren genç, evleneceği kızı annesine söyler. Oğlanın annesi komşular veya akrabalar vasıtası ile kızın ailesi ile irtibat kurar. İş resmiyete binmeden çat kapı oğlanın annesi ile irtibatı sağlayan tanıdık, kızı evinde ziyaret ederek görürler. Bu olaya halk arasında görücü gelmesi denir.

Eğer oğlanın annesi de kızı beğenirse iş aile büyüklerine duyurulur. Bundan sonraki süreçte aileler önceden haberleşerek kız tarafına konuk olur. Kız istemeye köyde veya mahallede sözü geçen genellikle ailenin en yaşlı kişisi ve bilgili kişiler götürülür. Ailenin kızı vermeye gönlü yoksa “Benden umacağına Allaktan um, sebebini başka yerden versin” denilir. Eğer verilecekse kızın ailesi birkaç gün müsaade ister ve oğlan tarafını soruşturur. Bu süre sonunda oğlan tarafı tekrar görüşmek için kız tarafından gün ister. Eğer kız tarafının görüşü olumlu ise gün verilir. Kız tarafının görüşü olumsuz olursa karşı tarafı kırmadan “Bizim kızın yaşı ufak” veya “Bizim kız okumak istiyor” gibi bahanelerle iş geçiştirilir.

Olumlu sonuçlanan kız isteme işinde iş söz kesmeye gelir. Bu işe aracı olanlar veya yakın akrabalar ile kız tarafına gidilerek Allah'ın emri ve Peygamberin kavli ile kız istenir. İsteme sırasında misafirlere kahve ikram edilir. Kahve ile birlikte erkek tarafından getirilen lokum, bisküvi gibi tatlı yiyecekler ikram

edilir. Dua edilerek söz kesilmiş olur. Veya ortaya bir seccade serilir. Kız babası ile oğlan babası seccadeye diz çökerek otururlar orada bulunan en yaşlı kişi önce kız babasına sorar "Allah'ın emri, Peygamberin kavli ve mezhep sahibinin mezhebi üzere kızını bu adamın oğluna verdin mi? kız babası da "verdim" der. Aynı soru oğlan babasına da sorulur O da "aldım" der. Bu iş üç kere tekrarlanır. Sonrada dua okunarak söz kesilmiş olur. Daha sonra bir fincan kahve kız babasına bir fincan kahvede oğlan babasına verirler Orada bulunan diğer misafirlere çay ikram edilir. Kahve içmeden evvel dünürler fincanları değiştirirler. Toplumun tatlısı olmaları dileğiyle kahveleri içerler. Her iki tarafada hayırlı uğurlu olsun dileğiyle ayrılırlar. Böylece söz kesilmiş olur. Bu toplantıda ayrıca nişan günü kararlaştırılır. Orada bulunan en yaşlı kişi oğlan ve kıza söz yüzüklerini takar.

Ağırlık verme geleneği vardır. Burada büyüklerin önderliğinde kız tarafının istekleri listelenir ayrıca kıza başlık parası verilir. Bu paraya karşılık kız babasının da masraf yapması gerekir. Bu kural günümüzde fazla uygulanmamaktadır. Günümüzde bütün masrafları oğlan tarafı çeker. Bu toplantıda ayrıca mihr miktarıda belirlenir.

Ayrıca nişan yapılacaksa, söz kesmeyi takip eden günlerde dünürler konuşarak nişan tarihini belirlerlerve nişan olur. Nişandan önce kızın abisi ablası gibi yakınlarıyla birlikte alış verişe çıkılarak nişan alış verişi yapılır. Nişan töreninde kıza ve erkeğe yüzük takılır. Nişana gelenler hediyelerini verirler. Bu hediyeler kız tarafının ihtiyaçlarını karşılaması için kız tarafına verilir. Nişan sahibi konuklarını ağırlar. Nikâh kıyma düğün sırasında veya düğünden birkaç gün evvel yapılır.

Düğünün yapıldığı mahalle veya köyde komşulara şeker dağıtılarak düğüne davet edilir. Bu olaya yöremizde düğüne davet edildim veya "okundum" denir. Komşu köylere de köy adına muhtara haber verilerek düğüne çağrılır. Son zamanlarda bu davet metodu yerini düğün davetiyesine bırakmıştır.

Düğünlerde geline; yarısı yeşil, yarısı kırmızı renkli olan - Al - isimli giysi giydirilir. Bu kıyafet yöreye has olarak dikilir. Son zamanlarda gerek köylerde gerekse ilçe merkezinde gelinlerin çoğu bu yöresel kıyafet yerine gelinlik tercihinde bulunuyorlar. Beyaz gelinlik giymek saflık ve temizliğin sembolü olarak kabul edilir. Damatlarda genelde siyah renkli takım elbise giyer. Omuzundan aşağı kırmızı şal takarlar. Düğünler 3 gün sürer. Genellikle Cuma günü başlar

Pazar günü biter. Cuma günü ikinci namazından çıkan cemaatle birlikte düğün evine gelinerek dua eşliğinde evin yüksek bir yerine Türk Bayrağı çekilir. Düğünde gerekli hizmeti yapacak (Yiğitbaşı, Sağdıç gibi) olanlar düğünden bir gün önce belirlenir.

Düğün ailenin ekonomik durumuna göre düğün salonlarında veya kapı düğünü denen düğün sahibinin evinin önünde yapılır. Çalgı olarak mutlaka davul-zurna isteğe bağlı olarak da orkestra da olur. Cuma akşamı damat ve arkadaşları aldıkları hediyelerle kız evine çeyiz görmeye giderler. Cumartesi günü yatsı namazından sonra misafirlerle birlikte kız evine gidilerek kına alınır ve damat ve sağdıca kına yakılır. Damat ve sağdıca kına yakılırken kız evinde de geline kına yakılır.

Düğün boyunca Davul – zurna eşliğinde köyün veya mahallenin gençleri oyunlar oynar. Gecenin ilerleyen saatlerine kadar eğlenceler devam eder. Damat ve gelin, gelin almadan bir gün önce hamamda arkadaşlarıyla birlikte yıkanır. Yıkanmaya davul-zurna eşliğinde gidilir. Pazar günü gelin almaya gidilir. Gelin baba evinde son kez yakınlarıyla vedalaşır. Gelin evden çıkmadan önce varsa erkek kardeşi yoksa yakın akrabalarından bir erkek geline kırmızı kuşak bağlar. Düğüncüler gelini almaya gittiklerinde gelinin kız arkadaşları veya yakınları tarafından kapı kilitlenir ve düğün sahibinden bahşiş alınır. Bu arada çeyiz araca yüklenir. Gelin konvoy eşliğinde alınarak damadın evine götürülür. Salon düğünlerinde ise gelin, düğün salonundan çıkar. Kırmızı kuşak da salonda bağlanır.

Konvoy damat evine gelince evin çatısına silah atılır.Şimdilerde silah atma yasaklandığı için bu gelenek de uygulanmamaktadır. Bu arada gelin arabadan inmeden önce gelin attan inmiyor diyerek bahşiş istenir. Gelin eve girerken kaynana tarafından hazırlanan küp kırılır küpün içinde bozuk para, şeker ve muhtelif kuru yemiş vardır. Ayrıca gelinin eve girerken ağzına tatlı sürülür. Tatlı sürmedeki maksat gelinin sözünün tatlı olması ve aile ile uyum içinde olması içindir.

Düğünde gelen misafirlere yemek ve yerine göre içecek verilir. Düğünden sonra düğüne gelenler düğün sahibine "töre "adı altında maddi yardım yaparlar. Kalabalığın dağılmasından sonra düğün merasimi bitmiş olur.

OKUL MÜDÜRLÜĞÜ GÖREVİNİN AİLEYE YANSIMALARI (TEZ ÖZETİ)

İbrahim KILIÇBAY

Bu araştırma Tokat ili Turhal ölçeğinde görev yapan okul müdürlerinin eş ve çocuklarının yöneticilik algılarının ölçülmesi amacıyla yapılmıştır. Nitel araştırma yaklaşımı doğrultusunda tasarlanan bu çalışmada ‘içerik analizi’ yapılmış ve olgubilim deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Tokat ili Turhal ölçeğinde farklı okul türlerinde 16 okul müdürünün eş ve çocukları oluşturmaktadır. Çalışmada verilerin toplanmasında yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmada geçerlilik ve güvenilirliği artırmak amacıyla ayrıca veri çeşitlemesi yoluna gidilmiştir.

Yapılan analizler neticesinde zaman esaslı, duygu esaslı ve davranış esaslı tartışmaların (Greenhaus ve Beutel (1985: 77-82; akt. Turgut, 2011, S. 157) aile içerisinde yaşandığı ortaya çıkmakta; aileye, çocuklara, okul müdürünün kendisine olumlu ve olumsuz etkileri göz önüne serilmektedir. Bu kapsamda elde edilen bulgular şu şekildedir;

Bulgular sıralanırken sıklık dereceleri en yüksek olandan en düşük olana doğru sıralanmışlardır.

Eşinizin okul müdürü olmasının kendisine olumlu etkileri nelerdir? sorusu ve babanızın okul müdürü olmasının kendisine olumlu etkileri nelerdir? sorusuna eş ve çocuklar; “okul müdürlüğü görevinden dolayı mutlu oldukları”, “liderliklerinin geliştiği”, “çocukların eğitimine katkıda buldukları”, “işlerini severek yaptıkları”, “maaşlarının arttığı”, “sosyalleştikleri”, “konuşma ve davranışlarının kibarlaştığı”, “çocukların eğitim sorunlarını anladıkları”, “okula katıda buldukları”, “mesleki gelişim sağladıkları”, “ders stresi yaşamadıkları”, “daha tertipli ve düzenli oldukları”, “giyimlerine dikkat ettikleri”, “planlı iş yaptıkları”, “olaylara çok yönlü bakabildikleri”, “toplumda güzel konuştukları”, “toplumda itibar sahibi oldukları” cevaplarını vermektedirler.

Okul müdürlüğünün eş ve çocuklara olumlu etkileri incelendiğinde; “okulla ilgili birçok konuda bilgi alınabildiği”, “okuldaki sorunlarda yardımcı oldukları”, “gurur verici olduğu”, “mutluluk sağladığı”, “sosyallik sağladığı”, “saygın konum ve sos-

yal statü sağladığı”, “çocuklara rehberlik yaptıkları”, “çocukları daha iyi anladıkları”, “davranış ve konuşmalarının güzelleştiği” okul müdürü eş ve çocukları tarafından belirtilmektedir.

Eşlere göre okul müdürlüğünün çocuklara olumlu etkileri; “çocuklara rehberlik ettikleri”, “çocukların gururlandıkları”, “çocukları daha çabuk tanıdıkları” şeklinde belirtilmiştir.

Çocuklara göre okul müdürlüğünün aileye olumlu etkileri; “maddi olanaklarının artması”, “rehberlik” olarak belirtilmiştir.

Okul müdürlüğünün olumlu etkileri incelendiğinde araştırma kapsamındaki okul müdürü eş ve çocuklarının bir kısmının düşünceleri yukarıdaki gibidir. Okul müdürü eş ve çocukları yöneticiliğin olumlu yönlerini kısmen yukarıda sayıldığı şekilde ifade etmektedirler. Genel olarak değerlendirmek gerekirse olumlu yönlerden çok olumsuz yönler üzerinde durulduğunu söylemek doğru olacaktır. Bunu destekleyen veriler ise alınan cevapların sıklık dereceleridir. Bu anlamda okul müdürlüğünün olumsuz etkileri hususunda tüm okul müdürü eş ve çocuklarının ifade ettikleri ve şikayetçi oldukları konular sıklık derecelerine göre aşağıda sıralanmıştır.

Eşinizin okul müdürü olmasının kendisine olumsuz etkileri nelerdir? sorusu ve babanızın okul müdürü olmasının kendisine olumsuz etkileri nelerdir? sorusuna eş ve çocuklar; “çok çalıştıkları”, “yorgunluk yaşadıkları”, “aileyle ilgilenmedikleri”, “stres yaşadıkları”, “okul sorumluluğunu taşıdıkları”, “stresi evdekilere yansıttıkları”, “okulu öncelikledikleri”, “eve iş getirdikleri”, “sinirli oldukları”, “kendine-çocuklara-eve zaman ayıramadıkları”, “yoğun çalıştıkları”, “kafalarını sürekli meşgul ettikleri”, “uykusuz kaldıkları”, “uzun süre çalıştıkları” cevaplarını vermektedirler.

Okul müdürlüğünün eş ve çocuklara olumsuz etkilerine bakıldığında; “eve geç geldikleri”, “eve yorgun geldikleri”, “aileye vakit ayıramadıkları”, “aileden çok okulla ilgilendikleri”, “okuldaki sorunları eve yansıttıkları”, “evdeki işlerle ilgilenmedikleri”, “çocuklarla ilgilenmedikleri”, “ev halkını personeli gibi gördükleri”, agresif tutumlar sergiledikleri”, “hep öğretmenleri haklı gördükleri” belirtilmektedir.

Eşlere göre okul müdürlüğünün çocuklara olumsuz etkileri incelendiğinde; “çocuklara zaman ayıramadıkları”, “çocuklara karşı ilgisiz kaldıkları”, “bazı olumsuzlukları çocuklara yansıttıkları”, “çocuklar başarılı olsalar da torpilli gözüyle görüldüğü” belirtilmiştir.

Çocuklara göre okul müdürlüğünün aileye olumsuz etkilerin; “okula fazla zaman harcama”, “aileyle ilgilenmeme”, “yorgun olarak eve gelme”, “sinirli olma”, yaz tatilinde de çalışma” olduğu belirtilmiştir.

Okul müdürlüğünün tüm olumsuzluklarına bakıldığında literatür araştırmalarında belirtildiği gibi zaman, gerginlik ve davranış esaslı üç farklı alanda çatışmalar kendini göstermektedir.

“Zaman esaslı çatışma kişinin bir role ayırdığı zamanın diğer role ayıracağı zamanı kısıtlaması durumudur” (Öztürk, 2008). “Gerginlik esaslı çatışma, kişinin is veya aile alanındaki psikolojik durumunu diğer alana taşıması şeklinde ifade edilmektedir” (Bacharach; Bamberger; Conley 1991, 42; akt Doruk, 2008, s.39). “Bireyin aile ve iş rollerindeki davranış beklentilerinin çatıştığı durumlarda davranış esaslı çatışma ortaya çıkmaktadır” (Öztürk, 2008).

Genel itibariyle okul müdürlüğünün olumsuzluklarının daha fazla dile getirilmesine rağmen çocukların %60’ı babalarının okul müdürlüğüne devam etmesini isterken, %26,6’sı okul müdürlüğüne devam etmemesi gerektiğini, %13,4’ünün de istediğini yapması gerektiğini belirtmişlerdir.

“Yapılan araştırmalar iş-aile çatışmasında baskın yönün iş olduğunu göstermektedir. Buna göre işin aileye etkisi ailenin işe etkisinden daha fazladır” (Higgins vd. 1994, s.144; akt. Öcal, 2008) denilmektedir. Yapılan bu araştırma da da işin aileye etkilerini görmek mümkündür.

Okul müdürlerinin eşlerinin ve çocuklarının tamamı düşünülerek bir değerlendirme yapıldığında ailelerin çeşitli çatışmalarla karşılaştıkları, bu çatışmaların okul müdürlerinin ve ailedeki bireylerin kişisel özelliklerine göre değiştiği görülmektedir. Ancak tüm değişkenler dışarıda bırakılsa da işin özelliklerinden kaynaklanan aileye zaman ayırmama, eve geç gelme, eve iş getirme, eve yorgun gelme, eve stresli gelme gibi maddeler okul müdürlerinin sürekli çatışma yaşadıklarını göstermektedir. Bu kavramların okul müdürü eş ve çocuklarının tümü tarafından sıklıkla tekrarlanması iş aile çatışmalarını çok ciddi olarak yaşadıklarını belgelemektedir.

“Pek çok araştırma çalışan eşlerin yaşam tatminlerini incelemiş ve iş-aile çatışması arttıkça yaşam tatminlerinin azaldığını ortaya koymuştur. Çünkü iş-aile çatışması bireyin iş ve aile rollerini tam olarak yerine getirmelerine engel olmaktadır”(Greenhaus, 1985, s.84; akt. Öcal, 2008, s.36).

ÖNERİLER

Okul müdürü eşleri tarafından, okul müdürü eşlerine; “anlayışlı olmaları”, “sabırlı olmaları”, “destekçi olmaları”, “ev işleriyle kendilerinin ilgilenmeleri”, “eşlerinin birikimlerinden faydalanmaları”, “doğal olmaları”, “okulun öncelik olduğunu kabul etmeleri”, “çocukların eğitimiyle kendilerinin ilgilenmeleri”, “eşlerine adaletli olmayı telkin etmeleri”, “özverili olmaları” önerilmektedir.

Okul müdürü çocuklarının, okul müdürü çocuklarına önerilerine bakıldığında; “anlayışlı olmaları gerektiği”, “sabırlı olmaları gerektiği”, “üzülmemeleri gerektiği”, “okul müdürlüğünün olumsuzluklarını kafaya takmamaları gerektiği”, “babalarıyla daha çok vakit geçirmeleri gerektiği” ortaya konulmaktadır.

Okul müdürü eşlerinin okul müdürlerine önerileri; “aileyi ihmal etmemeleri”, aileye zaman ayırmaları”, “okuldaki sorunları aileye yansıtmamaları”, “okul dışı zamanlarda okulla ilgilenmemeleri”, “kendilerini yöneticiliğe kaptırmamaları”, “müdürlük ve aile arasındaki çizgiyi iyi ayarlamaları”, “çocuklara zaman ayırmaları”, “kendilerine zaman ayırmaları”, “kendilerinin de bir öğretmen olduklarını unutmamaları”, şeklinde belirtilmiştir.

Okul müdürü çocuklarının okul müdürlerine önerileri ise; “aileyi ihmal etmemeleri”, “aileye daha çok zaman ayırmaları”, “fazla yorulmamaları”, “eve erken gelmeleri”, “sınırlarını çocuklarından çıkarmamaları”, “çocuklarının dersleriyle ilgilenmeleri”, “hep öğretmenlerin değil öğrencilerin de haklı olabileceğini düşünmeleri” şeklinde belirtilmiştir.

Yukarıdaki ifadelerden anlaşılacağı üzere okul müdürlerinin iş yaşamlarının yoğunluğu, yoruculuğu neticesinde aileye olumsuz yansımaktadır. Okul müdürü eş ve çocuklarının bu durumu kanıksadıkları, onlara yardımcı olmak için kendilerinden de fedakarlıklarda buldukları aşıkardır. Dolayısıyla okul müdürlüğünün sadece kendilerine değil, aileye de ciddi manada olumsuz etkilerinin olduğunu söyleyebiliriz.

Bu durumun yaşanmaması için ancak dengeli bir yaşamın olması gerektiği yapılan araştırmalarda ortaya konulmuştur. Çalışmanın literatür kısmında bu konulara değinilmiştir.

“İş ve aile kurumlarının birbirleri ile olan etkileşimlerinde arzu edilen, en üst düzeyde oluşacak dengedir. İş aile dengesinin sağlanabilmiş olması, çalışan

bireyler için olduğu kadar, içinde bulunduğu organizasyon ve toplum için de önem taşımaktadır” (Çakmak, 2004).

Bu kapsamda aşağıda sorulan sorulara yönelik kapsamlı araştırmalar yapılmasının literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

- Okul müdürleri roller arası dengeyi nasıl sağlayabilirler?
- Okul müdürlerinin sosyal, psikolojik, fiziksel sorumluluk alanları ve iş gereksinimleri nelerdir?
- Okul müdürlerinden beklentiler (mevzuat, veli, öğrenci, öğretmen, aile vb.) nelerdir?

Yine okul müdürlerinin dolaylı olarak rol çatışmalarına sebep olan aşağıdaki konularda düzenlemeler yapılması gerekmektedir.

- Okul müdürlerinin sorumluluk alanlarının eğitim-öğretim faaliyetleriyle sınırlandırılması.
- Okulların fiziksel sıkıntılarının farklı ekipler tarafından çözümlenmesi.
- Okulların çeşitli aktiviteler ve çalışmalar için ödenekler çıkarılması.
- Okul müdürlerinin işe karşı psikolojik tutum ve akabinde iş doyumunu sağlamalarına dönük maddi olanaklarının artırılması.